

AĞIZ ATLASLARI

Erdoğan BOZ*

ÖZET

Ağız atlasları ülkede konuşulan ağızların; sesbilgisi, biçimbilgisi ve sözdizimi açısından özelliklerini verdiği gibi söz varlığına ilişkin doyurucu bilgiler de içerir. Ağız atlasları bu bilgiler ışığında yorumlandığında hem dilbilimsel hem de sosyo-kültürel ve siyasal açılardan önemli çıkarımlar sağlarlar. Dünyada birçok ileri ülke ağız atlaslarını tamamlamalarına karşın Türkiye’de bu çalışmaya başlanamamıştır. Ağız özelliklerinin kaybolmadan Türkiye Türkçesinin ağız atlasının hazırlanması dil ve kültür tarihimiz açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağız atlası, dil atlası, ağız, Türkiye Türkçesi

DIALECT ATLASES

ABSTRACT

Dialect atlases provide characteristics of dialects spoken in a country in terms of phonology, morphology and syntax, and also include satisfactory information about vocabulary. Interpreted in the light of this knowledge, dialect atlases provide important inferences with respect to both sociocultural and political matters. Despite many developed countries in the world completed their dialect atlases, such a work hasn't started in Turkey yet. Preparing Turkey Turkish's dialect atlas before disappearance of its dialect characteristics carries significance in point of our language and culture history.

Key words: *dialect atlas, language atlas, dialect, Turkey Turkish*

Giriş

Bu yazıda ağız atlası teriminin tanımı, dünyadaki ilk örnekleri, ağız atlaslarını hazırlama yöntem ve sorunları, örnek ağız atlası uygulaması, ağız atlaslarının önemi ve amacı ve ağız atlaslarının yorumu gibi konular işlendikten sonra Türk Dünyası ve Türkiye’deki ağız atlasları çalışmaları hakkında kısaca bilgi verilecektir.

1. Terimler, tanımlar

Asıl konumuza geçmeden önce “ağız nedir?” sorusunun yanıtını aramak yerinde olacaktır.

Ağız (*ng. language, Fr. parler, Alm. Mundart, t. parlata*): Genel anlamda bir dilin (language) veya lehçesinin (dialecte) sınırları

---

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi (erdoganboz@aku.edu.tr)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

içinde belli bir bölge veya topluluklara özgü sözlü anlatım yollarının bütünü (Gemalmaz 1999:4). Şimdi *a ız atlası* tanımına geçebiliriz.

Ağız atlası (*ng. dialect atlas, lisguistic atlas, Fr. atlas linguistique, Alm. Sprachatlas*): Bir dilin veya lehçenin ağızlarındaki ses bilgisi, şekil bilgisi özelliklerine ve söz varlığına göre hazırlanmış olan, bunların yayılış alanlarını gösteren haritaların oluşturduğu atlas (Korkmaz 2003:12).

A ız atlası teriminden başka, yakın anlamlı birkaç terim daha vardır; *dil atlası, dil co rafyası, dil haritaları, a ız haritaları, a ız co rafyası*, vb. Bu terimlerin küçücük farklarla başka başka kavramları karşıladığı bir gerçektir. Bizim konumuz söz konusu terimleri tek tek tartışmak olmadığından ancak bu kadarlık bir temasla yetineceğiz.

2. Ağız atlası çalışmalarının dünyadaki ilk örnekleri

Dünyada ağız atlası çalışmalarını ilk olarak Almanlar ardından Fransızlar gerçekleştirmişlerdir. Bu ilk iki çalışma, daha sonra yapılacak olan ağız atlaslarının hazırlanmasında rehber özelliği kazanmış ve başlıca yöntemler olmuşlardır.

Avrupa’da ağız atlaslarının hazırlanmasına XIX. Yüzyılın sonlarında başladığını biliyoruz. Bunlardan ilki Almanların 1876’da yayınladıkları “Alman Dil Atlası”, ikincisi ise Fransızların 1902’den itibaren yayınlamaya başladıkları “Fransız Dil Atlası”dır. Almanya’da G. Wenker, ülkede ilkokul bulunan 40.000 kadar (bu sayı Özsoy ve Taylan’a göre 50.000’dir, Özsoy-Taylan 2000:31; Buluç’a göre ise 40736’dır Buluç 1946:176) yerleşim yerine, önemli ses ve biçim özelliklerini yansıtacak 40 kısa tümce gönderir ve bir tür anket yoluyla bu tümcelerin o bölgenin söyleyiş özelliklerine göre yazılmasını ister. Öğretmenler tarafından bu tümceler yerel söyleyişlere çevrilir (Buluç 1946:176). G. Wenker, daha sonra eldeki verilere dayanarak ağızları belirleyen haritaları hazırlar (Aksan 1990:142). Fransa’da ise J. Gillieron ve öğrencisi E. Edmont, G. Wenker’in oluşturduğu soru listeleriyle yetinmeyip farklı bir yol izleyerek “vasıtasız metot”u kullandılar. Onlar uzmanlar yardımıyla 639 yerden ses ve biçim bilgisi bakımından önemli olan kısa tümcelerden başka ağızların söz varlığından yararlanma yoluna gittiler. J. Gillieron ve E. Edmont, 1902’de Fransız Dil Atlası’nın ilk 50 haritasını yayınladılar, eser tamamlandığında bir milyondan fazla dil şekli ile 1920 haritayı kapsıyordu (Buluç 1946:178).

Ancak zamanla her iki atlas da eleştirildi; Alman Dil Atlası’nın verisinin sahada uzman olmayan kişilerce toplanması

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

sıhhatine kuşku düşürürken, sayıca daha az yerden veri toplanan Fransız Dil Atlası da yetersiz ve kapsamsız görüldü.

3. Ağız atlaslarını hazırlama yöntemleri ve sorunlar

Yukarıda ağız atlası çalışmalarının dünyadaki ilk örneklerini sunarken bir anlamda bu alandaki ilk yöntemleri de söylemiş olduk. Gerek bu ilk denemeler ve gerekse daha sonra gerçekleştirilen diğer çalışmalardan sonra ağız atlaslarını hazırlama yöntemleri ve sorunlarına çözüm önerileri konusunda epeyce birikim oluşmuştur. Şimdi kısaca bunlara temas edeceğiz.

Azerbaycan Diyalektoloji Atlası üzerine bir tanıtım yazısı yazan Karahan, bu atlasın hazırlanma sürecini şöyle özetler.

- a. Malzemenin toplanması ve değerlendirilmesi
- b. Haritaların kaydedilmesi
- c. Haritaların izahı (Karahan 1999b:186-87)

Karahan'ın belirttiği bu süreci ilavelerle şöyle açabiliriz.

3.1. Uzman ekibin oluşturulması

Böylesine büyük, pahalı ve teknik bir projeyi gerçekleştirecek ekibin konunun uzmanı olan kişilerden oluşması gerekir. Karahan, ağızların fonetik, morfolojik ve leksik tercihlerini, sözdizimi özelliklerini, bu ağızların sayısını ve coğrafi dağılımını ortaya koyacak bir atlas hazırlamanın uzmanlardan oluşan bir ekip ve planlı bir çalışmayla gerçekleştirilebileceğini söyler (Karahan 1999a:27).

Eğer yöntem olarak G. Wenker'in yöntemi kullanılacaksa, ekip için ülkedeki aydınlardan yararlanma yoluna gidilecektir. J. Gillieron ve E. Edmont'un yöntemi seçilecekse uzman bir ekip ile işe başlanılacak demektir.

Ekibi oluşturacak uzmanların vasıflarına gelince, Şakir'e göre bu uzmanlar memleketi, dili tanımalı ve tecrübî fonetiğin metotlarına ısınmış olmalıdır. Sorguya çektiği konuşanın fonetik inceliklerini iyiden iyiye sezmeli ve yazabilmelidir. Hülasa bu alanda iyi yetişmiş ve yetiştirilmiş olmalıdır (Şakir 1936:42).

3.2. Veri toplanacak yerlerin seçimi

G. Wenker'in Almanya'da ilkokul bulunan 40.000'den fazla yere anket uygulaması, buna karşılık Fransa'da J. Gillieron ve E. Edmont'un kendi belirledikleri yerlerden veri toplamaları, bu konuda bize iki seçenek sunuyor. Birincisi kolay görünmekle birlikte bu kadar çok ve özelliği iyice belirlenmemiş hemen her yere anket

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

uygulamanın sıkıntısı ortada. İkincisi ise daha da zor görünüyor çünkü uzman ekibin ülkenin hangi yerleşim birimlerinden veri toplanacağına karar verebilmesi kolay değildir. Bunun için elde sağlam veriler olması gerekir, şu ana kadar yapılmış ağız çalışmaları bu konuda önemli bir kaynaktır. Bundan başka Ör. Türkiye Türkçesi'nin ağız atlasını yaparken Oğuz dışı unsurların bu atlasla gösterilip gösterilmeyeceği hatta Azeri özelliklerin dikkate alınıp alınmayacağı da tartışılmalı ve yer seçimi ona göre yapılmalıdır.

Karaman, *Azerbaycan Dilinin Diyalektoloji Atlası* hazırlanırken uzman ekibin, her şehirden ortalama olarak 7, 8 köy, bazı şehirlerde de 10, 12 kadar köyü ağız çalışması için seçtiğini ve derleme sırasında köylerin coğrafi konumları da göz önünde bulundurulduğunu belirttikten sonra köylerin birbirine olan uzaklığının 10-15 km olarak tespit edildiğini ancak kimi zaman sözü edilen uzaklığın coğrafi faktörlere göre değişiklik arz edebildiğini söyler (Karaman 2007).

3.3. Hazırlanacak sorularda nitelik ve nicelik

Hayasi, hazırlanacak soruların çok olmasının net dağılımlar elde etme şansını arttıracığına temastan sonra aslında çok soru sormaktansa net dağılımı verecek soruların seçilmesini ve soru listesinin bir kısmını bazı dağılımları yorumlamayı mümkün kılan, yörenin kültürleriyle ilgili sorulara ayırmanın uygun olabileceğini söyler (Hayasi 2000:51).

Ağız atlası için hemen bütün araştırmacıların kabul ettiği soru tipleri ile ilgili ölçütler şunlardır.

- a. Ses bilimsel ölçütler
- b. Biçimbilimsel ölçütler
- c. Söz varlığı ölçütleri
- d. Sözdizimsel ölçütler (İmer 2000:8-15, Aksan 1996:143)

Bu genel ölçütler dışında kimi araştırmacılara göre; soru fişlerinde; sözlerin söylenişi, yeri, manası, başka söylenişi, manaca eşi, yaygınlık derecesi ile o kelimenin cümle arasında kullanılış şekli, ayrıca derlenen kişinin doğum yerinin de gösterilmesi gerekir (Şakir 1936:41).

3.4. Yapılmış ağız çalışmalarından yararlanma

Mevcut ağız çalışmalarının, ağız atlaslarının hazırlanmasında kullanılıp kullanılmayacağı önemli bir sorundur. Bu anlamda, son elli yıldır hızla gelişen ağız çalışmalarında kimi kayıtların çok yetersiz

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

olması ve değişik yörelerden yapılan kayıtların içerik açısından aynı kapsam ve düzeyde olmaması ve yapılan incelemelerden genellemelere gidilememesi (Özsoy-Taylan 2000:30) gibi nedenler, söz konusu yararlanmanın önündeki büyük engellerdir. Ancak yine de oldukça kabarık sayıya varan ağız çalışmalarından yararlanılmaması düşünülemez.

3.5. ç ve dı göç sorunu

Ağız atlaslarının hazırlanmasında araştırmacıları bekleyen önemli sorunlardan biri de gelenekselin sınırlarını zorlayarak iç ve dış göçün dilsel sonuçlarını önemsemektir. Bu anlamda dış göçü, iç göç madalyonunun öbür yüzü olarak kabul eden Boeschoten, iç göçün Türkiye’de zaten Batı Avrupa ülkelerine nazaran eskiden beri daha büyük bir rolü olduğunu, bu anlamda ağız atlası çalışmaları kapsamında şehir içi ağızların etkileşmesinin kaçınılmaz bir sorun teşkil edeceğini belirtir (Boeschoten 2000:93).

3.6. Zaman

Türkiye’de bir ağız atlası hazırlamanın gerekliliğini söylemeyen yoktur. Ağız araştırması yapmış veya ağız atlaslarının önemini ve gereğini bilen birçok araştırmacı, yıllardır bu ihtiyacı sık sık dile getirmişlerdir. Ne var ki, bu işe kimin başlayacağı, nasıl organize olunacağı ve hangi kurumun bu işi üstleneceği hep ortada kalmıştır. Uzun yıllar beklenmesine karşın henüz bir hareket olmaması yanında zamana bağlı olarak ağız özelliklerinin giderek kaybolması, ağız atlası çalışmalarında önemli bir sorundur.

Şakir, ta 1936 yılında bu konuya dikkat çekerek veri toplamanın olabildiğince çabuk yapılmasını, özellikle yerel ağızlar değişmeden tamamlanmış olması gerektiğini ve bir ağız atlasının iki üç yıllık bir araştırma ile meydana getirilebilmenin mümkün olacağını söyler (Şakir 1936:43). Şakir’in bu son sözü tartışmalı olsa da yerel ağızların giderek kaybolduğu gerçeğini kabul etmek gerekir.

3.7. Haritaların olu turulması

Veri toplama işi bittikten sonra yapılacak iş ağız haritalarını hazırlamaktır. Ağız haritalarının amacı, belli bölgede konuşulan ağız şekillerinin coğrafi dağılımlarını göstermektir. Bu anlamda derlemede

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

gibi karşılıkları ... temel alınıp bunların kullanılışlarına göre ağızların yayılışı saptanabilir. (Aksan 1996:143-144).

5. Ağız atlaslarının önemi ve amacı

5.1. Önem

Ağız atlaslarının önemi konusunda en geniş bilgiyi Gemalmaz verir. Ona göre, yerli ağızların yüzyıllar boyu geçirdikleri gelişmelerin son durumunu gösteren (dil haritaları) ağız atlasları, insanlığın bütününe ilgilendirir, uzlaşmalardan bağımsız olan dil olaylarının karmaşıklığını yansıtır... Dil olaylarının kaderini ve onların tarihini, kelimelerin ses yapısı yönünden yakınlaşmalarıyla aralarında doğan çatışmaları, kültürel, ekonomik ve sosyal merkezlerin etkisiyle uğradıkları değişiklikleri, geçmişin tanıkları yerli ağızların eski terimleri saklama şekillerine karşılık çağdaş uygarlığın ilerlemesinin onlara zorla bellettiği değişmelere kelimelerin uyum şekillerini gösterebilirler (Gemalmaz 1999:6-7).

Özsoy ve Taylan'a göre de ağız atlasları dilbilim, (ağız sınırlarının belirlenmesi) insanbilim, kültür tarihi gibi bilimsel alanları olduğu kadar eğitim ve iletişim gibi toplumun tüm bireylerini ilgilendiren ve etkileyen alanlar için de büyük önem taşımaktadır (Özsoy-Taylan 2000:27).

5.2. Dilbilimsel amaç

Ağız atlaslarının birincil amacı dilbilimsel sonuçlara ulaşmaktır. Bu konuda Kayra, "Dil haritası ne işe yarar?" sorusuna şu yanıtları verir.

Lehçebilimi çalışmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan dil haritaları bir dilin gelişme süreci içindeki;

- Ses değişikliklerini
- Söz dizimsel durumlarını
- Söz varlıklarını
- Konuşulan lehçe ya da ağızların sayı ve niteliklerini, belirtmede yardımcı olurlar (Kayra 1991:302)

Bu konuda birçok araştırmacının benzer tespitleri vardır. Korkmaz, bir röportajında; bir coğrafi atlasta nasıl bir yerin tüm ayrıntılarını görebiliyorsak (dil atlası) ağız atlasında da bir dilin yapısından tutunuz da kelime hazinesine uzanan bütün özelliklerini görebileceğimizi belirtir (Mutlu vd. 2000). Aksan da (dil coğrafyası) ağız atlaslarının bir dilin yaşamını ve lehçelerin yayılışını aydınlatmaya yönelteceğini belirtir (Aksan 1996:143).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

5.3. Sosyal, kültürel ve siyasal amaç

Ağız atlaslarının dilbilimsel amacı yanında sıkça başvurulan sosyal, kültürel ve siyasal sonuçları da vardır. Bunları şöylece açıklamak mümkündür.

Bir ülkedeki ağız konuşanların hem sayısal durumu hem de dağılımı hakkında bilgi veren (dil haritaları) ağız haritaları, aynı zamanda o ülke insanların hayat görüşlerini belli ölçülerde yansıtırlar (Kayra 1991:304). Bundan başka, yerleşme tarihini, tarih sorunlarını aydınlatan bilgilerin önemli ipuçlarının saptanmasında da yardımcı olurlar (Aksan 1996:143).

Konuya bir başka açıdan bakan Korkmaz'a göre sosyal ve tarihi şartlar, devletin siyaseti ve aslında var olan ağız ayrılıkları ister istemez Anadolu'da büyük bir karışmaya sebep olmuş. Dil atlaslarının ortaya koyacağı sonuç, bunların aynı noktada birleşenlerini bir takım eğrilen al çea8.04 Tf 1a58(39( )5.28021( )-6.55464(1)-2.46351( )-2.46351( )- [(1)-4.77819( )-98.0-

---

Ayrıca, Brendemoen'a göre çeşitli yörelerin arasındaki farklılıklarda, bir iç gelişme mi söz konusu yoksa çeşitli devirlerde yapılan göçler mi etkin olmuş gibi zor soruların yanıtını ağız atlaslarının yorumlarından alabilmemiz gerekir(Brendemoen 2000:40).

7. Türk Dünyası ve Türkiye'de ağız atlası çalışmaları

7.1. Türk Dünyasında ağız atlası çalışmaları

Kononov, SSCB döneminde (1917-1967) Türk Filolojisi üzerine yapılan çalışmaları değerlendirirken ağız araştırmalarına da değinir ve konumuzla ilgili olarak şu önemli bilgileri verir: *Türk diyalektlerinin uzun yıllar boyunca biriktirilen büyük gerçek malzemesi, Türk diyalektlerinin ara tırılmasında yeni bir a amaya, T ü r k d i y a l e k t o l o j i s i n e, atlas yapımına hazırlanma çalı malarına ve yapılan çalı malardan genel hükümler çıkarılması*

özelliğinin dağılımı hususunda bir değerlendirme yapılmakta ve malzemede dikkati çeken ancak haritaya aksettirilmeyen özellikler hakkında bilgi verilmektedir. (Karahan 1999b:187).

7.1.1. Tatar Türkçesinin Ağız Atlası

Tatar Türkçesi'nin ağız atlası 1989 yılında Kazan'da yayınlanmıştır. Bilebildiğimiz kadarıyla şu ana kadar Türkiye'de bu atlas ile ilgili herhangi bir tanıtıcı yazı yayınlanmamıştır. Türk Dil Kurumu kütüphanesinde Fil.B/616 numarada kayıtlı olan atlas "Atlas Tatarskih naradnih govorov sredneg" dışında Tatar Türkçesi'nin ağız atlası hakkında şu kaynaklara da bakılabilir:

Komision, Tatar Tiliniñ Dialektologik Atlasın Tözü öçin, Material Jıynaw Programması, Kazan, 1959.

Zalyay, L. Z., Burganova N. B. "O Printsipax Sostavleniya Dialektologičeskogo Atlasa Tatarskogo Yazıka", Voprosi Dialektologii Tyurkskix Yazıkov, Kazan, 1960. (Toker 2002:59-113).

7.1.2. Türkmen Türkçesinin Ağız Atlası

Türkmen Türkçesinin ağız atlası henüz tamamlanabilmiş değildir. Budak'ın 1993 yılında yayınladığı "Türkmen Türkçesinin Dialektoloji Atlası" adlı makalesinden öğrendiğimize göre ağız atlası oluşturma çalışmaları devam etmekte. Ancak aradan geçen bunca yıla rağmen atlasın tamamlanamadığı anlaşılıyor. (Budak 1993:65-67).

Ukrayna/Kiev Institute of Oriental Studies'ten Türkolog İryna M. Dryga'nın bana bildirdiğine göre, Prof. Dr. Muratgeldi Soyegov başkanlığında 25 yıldır devam eden bu çalışmalar maalesef durdurulmuş, daha da kötüsü verilerin kimin elinde olduğu bile belli değilmiş.

7.1.3. Çuvaş Türkçesinin Ağız Atlası

Oğuzhan Durmuş'tan edindiğim bilgiye göre, Değerli Çuvaş dilcisi Leonid Pavloviç Sergeyev'in, 1974 yılında Bakü'de savunduğu doktora tezi Çuvaş diyalektoloji atlası adını taşıyor: Dialektnaya Sistema Çuvaşskogo Yazıka (Dialektologičeskiy Atlas Çuvaşskogo Yazıka).

Sözünü ettiğimiz çalışmalardan başka Karahan, Halaç Türkçesi'nin ağız atlasının da hazırlandığını bildirir (Karahana 1999b:185).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

7.2. Türkiye'deki ağız haritaları/atlasları çalışmaları

Türkiye'de, hem dünyada hem de Türk Dünyası'nda örneklerini gördüğümüz tarzda derli toplu bir ağız atlası henüz yapılamamıştır. Ağız atlasları adına yapılan çalışmaların çoğu ise dar bir bölge üzerine gerçekleştirilmiş ağız haritalarından ibarettir.

Yapılan çeşitli ağız çalışmalarında ağız haritaları yayınlanmak elbette önemli bir iş olmakla birlikte, bunların yöntem ve kullanılan veri farklılıkları ve çoğu zaman dar bir bölge için hazırlandıkları göze alındığında ileride hazırlanması düşünülen ağız atlası için sağlıklı veri sunabilmeleri de tereddütlüdür.

Ülkemizde bu konuda derli toplu ilk çalışmayı Karahan yapmıştır. Karahan, Anadolu Ağızlarını sınıflandırdığı çalışmasının sonuna toplam 23 harita ekleyerek bir ilki gerçekleştirmiştir. Bu haritaların 14'ü ses bilgisi, 8'i şekil bilgisi ve 1'i de sözdizimi özelliklerini taşımaktadır. Karahan, toplam 23 haritaya dayanarak oluşturduğu atlasıyla Anadolu Ağızları'nın ana ağız gruplarını belirlemiştir (Karahan 1996:205-227)

Başkan, ülkemizdeki 40.000 dolayında köy adını tarayarak (kale, hisar, konak, hüyük) sözcükleriyle oluşturulan köy adlarındaki dağılım düzenini 4 haritada göstermiştir (Başkan 1970:237-251)

Buran'ın hazırladığı harita, bir ağız haritası değil bölgede konuşulan dilleri gösteren bir dil haritası niteliğindedir. Kendi ifadesine göre bu dil haritası, etnik kökenleri belirtmekten çok bölgede kullanılan farklı anlaşma vasıtalarını (dilleri) göstermektedir (Buran 1993:25)

Yukarıda sözünü ettiklerimizden başka, haritalar içeren belli başlı ağız çalışmalarını şöyle sıralayabiliriz; Hayasi 20 harita (Hayasi 2000:53-62), Brendemoen 4 harita (Brendemoen 2000:41-44), Özçelik-Boz 4 harita (Özçelik-Boz 2001:253-258), Aydın 2 harita (Aydın 2002:58-59), Eren 1 harita (Eren 1997:97), Buran 1 harita (Buran 1997:17), Kalay 1 harita (Kalay 1998:120), Gemalmaz 9 harita (Gemalmaz 1978:I-II.cilt), Gülsevin 2 harita (Gülsevin 2002:10-11), Demir 2 harita (Demir 2001:50-51), Turan 6 harita (Turan 2006:327-332), Sağır 1 harita (Sağır 1995:86), Gülensoy 1 harita (Gülensoy 1988:131), Özkan 1 harita (Özkan 1997:67), Korkmaz 1 harita (Korkmaz 1994a:95), Korkmaz 1 harita (Korkmaz 1994b:115), Gülseren 1 harita (Gülseren 2000:447), Boz 2 harita (Boz 2006:333-334), Yıldırım 10 harita (Yıldırım 2006:28,34,36 vd.), Demir 20 harita (Demir 2006:126, 531-551)...

Sonuç

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

GEMALMAZ, Efrasiyap (1978) *Erzurum li A zları*, Atatürk

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*

- basılmıştır. <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd11b/sbd-11b-21.pdf> (26.04.2008)
- KAYRA, Erol (1991) “Lehçe Bilimi ve Dil Haritaları” *Türk Dili*, S.479, s.299-306, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (1994a) *Güney-Batı Anadolu A ızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (1994b) *Nev ehir ve Yöresi A ızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2003) *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- MUTLU, Erol; Sema Barutçu Özönder, Zeynep Korkmaz (2000) “Türkçe'de Diyalektoloji Çalışmaları ile Ağız, Lehçe, Yazı Dili ve Standart Dil Kavramlarının Tanımlanması” (pc12.soc.metu.edu.tr) (5.Mart.2000)
http://www.turkcleronline.om/turkler/soylesiler/turkcedediyalektoloji_calismalari.htm (25.04.2008)
- NASKALİ, Emine Gürsoy (2000) “Ağız Çalışmalarının Diğer Disiplinlerle İlişkileri” *Türkçenin A ızları Çalışmaları Bildirileri*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, s.17-20, İstanbul.
- ÖZÇELİK-BOZ (2001) *Diyarbakır li Çüngü ve Çermik Yöresi A ızı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZKAN, Fatma (1997) *Osmaniye Tatar A ızı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- SAĞIR, Mukim (1995) *Erzincan ve Yöresi A ızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ŞAKİR, (1936) “Bir Dil Atlası Hakkında” *Ülkü*, S.37, s.41-43, Ankara.
- TOKER, Mustafa (2002) “Tatar Türkçesi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi” *Türkiyat Ara tırmaları Dergisi*, S.11, Bahar-2002, s.59-113, Konya.
- TURAN, Zikri (2006) *Artvin li Yusufeli lçesi U hum Köyü A ızı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- YILDIRIM, Faruk (2006) *Adana ve Osmaniye lleri A ızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/3 Spring 2008*